

GD A Ń S K I U N I W E R S Y T E T M E D Y C Z N Y

W Y D Z I A Ł F A R M A C E U T Y C Z N Y z O d d z i a ł e m M e d y c y n y L a b o r a t o r y j n e j

Krajowy Naukowy
Ośrodek Wiodący

Al. Gen. J. Hallera 107
80-416 Gdańsk
tel. 58 349 12 83
fax/tel. 58 349 12 97
e-mail: dfarma@gumed.edu.pl

Gdańsk, 02. 03. 2017 r.

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Danuty Jańczuk
„Analiza porównawcza obciążenia psychicznego wśród pielęgniarek pracujących na oddziałach zachowawczych i zabiegowych na podstawie trzech szpitali powiatowych województwa lubelskiego”

wykonanej w Zakładzie Higieny i Epidemiologii
Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku
pod kierunkiem prof. dr hab. Jana K. Karczewskiego

*Zlecona przez Radę Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku
pismem z dnia 27.01.2017 r.*

Pielęgniarstwo jest profesją o szczególnym charakterze i niepospolitej misji. Jakość opieki pielęgniarskiej ma wpływ na jakość świadczeń udzielanych w systemie ochrony zdrowia.

Przedstawiciele tego zawodu wykonują pracę wymagającą od nich umiejętności radzenia sobie z wieloma problemami oraz pokonywania trudności, m.in.: wykonywania obowiązków w systemie zmianowym, towarzyszenia ciężko chorym i umierającym, umiejętności sprostania krytycznym sytuacjom wynikającym z interakcji ze współpracownikami, pacjentami oraz ich rodzinami. Pogląd, że o jakości przystosowania człowieka do wymagań życia i o efektywności, z jaką wykonuje on swoje obowiązki zawodowe, decydują nie tylko zdolności poznawcze, lecz także umiejętności radzenia sobie z innymi ludźmi i samym sobą jest szeroko akceptowany.

Zawód pielęgniarki/pielęgniarsza wiąże się z posiadaniem profesjonalnej wiedzy medycznej, specyficznych predyspozycji psychicznych, dużej sprawności fizycznej i umiejętności współpracy z zespołem terapeutycznym. Problem satysfakcji zawodowej pielęgniarek oraz stres w miejscu pracy może doprowadzić do wypalenia zawodowego. Badania dotyczące obciążenia psychicznego i wypalenia zawodowego są bardzo potrzebne i powinny być ustawicznie prowadzone, gdyż narażenie na stres w miejscu pracy może niekorzystnie wpływać na wykonywane czynności zawodowe.

WPŁYNEŁO DO DZIEKANATU
Wydziału Nauk o Zdrowiu

dnia 4.03.2017

Przedstawiona do recenzji praca doktorska mgr Katarzyny Jańczuk stanowi obszerne opracowanie z typowym układem obejmującym wstęp, założenia i cel pracy, materiał i metody, wyniki, dyskusję, wnioski, streszczenia i piśmiennictwo.

Dysertacja liczy 119 stron maszynopisu bogato udokumentowanego rycinami (w liczbie 45) i pięcioma tabelami. Zwraca uwagę bardzo dobra proporcja rozprawy, 39 stron to część teoretyczna, pozostałe – tworzą część empiryczną.

W części teoretycznej pracy w rozdziale „Wprowadzenie” Autorka rozprawy, w sposób bardzo szczegółowy, omówiła system kształcenia pielęgniarek uwzględniając szkolenie podyplomowe oraz kwalifikacje i kompetencje tej grupy zawodowej w Polsce, uważam te informacje za zbędne, nie związane z problematyką pracy. Natomiast w dalszej części teoretycznej Doktorantka wykazała znajomość zagadnień dotyczących stresu w pracy i wypalenia zawodowego pielęgniarek/pielęgniarzy.

Analizując cytowane piśmiennictwo (w liczbie 153.) należy podkreślić, że czterdzieści cztery pozycje to najnowsze publikacje oryginalne, wydane w okresie ostatnich pięciu lat. Zakres i dobór informacji zaprezentowanych w tym rozdziale świadczy o bardzo dobrym rozeznaniu Autorki w pracach dotyczących omawianych zagadnień.

Tematyka badań mgr Katarzyny Jańczuk w ramach przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej dotyczy oceny obciążenia psychicznego pielęgniarek i pielęgniarzy pracujących na oddziałach zachowawczych i zabiegowych w trzech szpitalach powiatowych województwa lubelskiego. Zakres przedstawionej do oceny rozprawy można odnieść do czterech zagadnień:

- oceny natężenia stresu u badanych z oddziałów zabiegowych i zachowawczych,
- badań zależności pomiędzy stresem a wypaleniem zawodowym pielęgniarek i pielęgniarzy,
- oceny sposobów reagowania i odczuwania w sytuacjach doświadczania silnego stresu wśród pielęgniarek i pielęgniarzy oddziałów zachowawczych i zabiegowych,
- badań dotyczących obciążenia czynnikami psychospołecznymi stanowiącymi źródło stresu zawodowego.

Na przeprowadzenie badań uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku oraz pisemne zgody dyrektorów szpitali w Międzyrzecu Podlaskim, Radzynie Podlaskim i w Bełżycach.

Badaniami objęto 296 pielęgniarek i 18 pielęgniarzy pracujących w oddziałach zabiegowych i zachowawczych trzech szpitali.

W rozdziale pt. „Materiał i metodologia badań” Autorka szczegółowo przedstawiła metodę badań i narzędzia badawcze. Doktorantka zastosowała metodę sondażu

diagnostycznego w oparciu o technikę ankietyzacji z wykorzystaniem wystandaryzowanych, powszechnie stosowanych kwestionariuszy, będącymi narzędziami badawczymi z zakresu psychologii zdrowia tj.: Skala do pomiaru osobowości stresowej (D-DS14), Kwestionariusz wypalenia zawodowego (LBQ), Skala odczuwanego stresu (PSS-10) i Kwestionariusz do subiektywnej oceny pracy (KSOP) oraz autorski kwestionariusz ankiety charakteryzujący uczestników prowadzonych badań. Do oceny uzyskanych wyników badań zastosowała analizę statystyczną posługując się programem „Statistica 10”. W ocenie statystycznej istotności różnic danych wykorzystwała test Chi-kwadrat, a przy niespełnionych założeniach rozkładu normalnego test Kruskala Wallisa i U Manna-Whitneya. We wszystkich testach za poziom istotności statystycznej przyjęto $p < 0,05$.

Wyniki badań Doktorantka przedstawiła czytelnie, w postaci 45 rycin i trzech tabel. Prezentację uzyskanych wyników badań charakteryzuje duża dbałość o szczegóły. W celu właściwej, rzetelnej oceny i interpretacji uzyskanych danych, analizę i ocenę wyników przeprowadziła przy współpracy z psychologiem.

Wykorzystując dobrze dobrane, zasadne, metody statystyczne Autorka uzyskała wyniki mające duże znaczenie zarówno dla teorii jak i praktyki nauk o zdrowiu.

Doktorantka wykazała, że 45,9% badanych znalazło się w grupie wysokiego poziomu odczuwanego stresu, a czynnikami wywołującymi stres są: kontakty społeczne, poczucie zagrożenia i odpowiedzialności.

W dyskusji Autorka porównała wyniki badań własnych z badaniami innych autorów. Szerokie omówienie uzyskanych wyników i ich konfrontacja z danymi z piśmiennictwa wskazuje na dojrzałość naukową Doktorantki. Opinie formułowane przez Badaczkę zawsze znajdują potwierdzenie w uzyskanych wynikach własnych, bądź w danych z literatury, a wnioski znajdują uzasadnienie w uzyskanych wynikach badań.

Uzyskane wyniki badań oraz wysunięte przez doktorantkę wnioski mogą stanowić podstawę do stworzenia lepszej organizacji pracy pielęgniarek. Ponadto, mogą być wykorzystane w procesie publikacyjnym, jak również mieć zastosowanie praktyczne w poradnictwie zawodowym oraz w kształceniu pielęgniarek.

W pracy występują błędy stylistyczne, a analiza rozprawy nasuwa pewne uwagi, które z obowiązku recenzenta wymienię:

1. Odnośnie rycin 11,12,13 – określenie: „brak zaangażowania w relacje z klientami” - wydaje się być niewłaściwe.
2. Wnioski nr 1 i 2 wymagają przeredagowania: nie powinny być podsumowaniem uzyskanych wyników badań.

3. Wniosek nr 6 jest zbędny, jest zredagowany jako rekomendacja do dalszych badań dotyczących czynników stresujących.
4. W streszczeniach polsko, i anglojęzycznym brakuje podsumowania badań.
5. Piśmiennictwo wymaga uporządkowania, np.: cytujemy autora i nazwę rozdziału oraz strony, które dotyczą przytoczonego opracowania, a następnie należy podać tytuł i nazwę wydawnictw książkowych;

Wymienione uwagi nie dotyczą merytorycznej wartości pracy, mają charakter korekty, która może być uwzględniona w procesie publikacyjnym.

Reasumując, stwierdzam, że przedłożona do recenzji dysertacja Pani mgr Katarzyny Jańczuk pt. „Analiza porównawcza obciążenia psychicznego wśród pielęgniarek pracujących na oddziałach zachowawczych i zabiegowych na podstawie trzech szpitali powiatowych województwa lubelskiego” w pełni spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim zgodnie z *Ustawą o tytułach i stopniach naukowych* z dnia 14 marca 2003 r., art. 31 (Dz. U. nr 65 poz. 595 z późniejszymi. zm.).

W związku z powyższym mam zaszczyt przedstawić Wysokiej Radzie Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku wniosek o dopuszczenie Pani mgr Katarzyny Jańczuk do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Instytut i Zakład Bromatologii
Uniwersytetu Medycznego

prof. dr hab. Anna Lebedzińska